

บทที่ 2

ความเป็นมา และสาระสำคัญการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน: การดำเนินการก่อน และหลังลงนาม

ความนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา องค์การการค้าโลก (WTO) ได้ประสบความสำเร็จในการเจรจาการค้าหลายครั้ง เช่น ความล้มเหลวจากเจรจการค้าที่ซีแอตเทิล เมื่อ ค.ศ. 1999 หรือ การเจรจาที่แคนทอน ค.ศ. 2003 เป็นต้น ทำให้การเปิดการเจรจาการค้าระหว่างประเทศต่างๆ ในครั้งต่อมา เป็นไปอย่างล่าช้า ประกอบกับการที่ประเทศจีนได้เข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ทำให้ประเทศต่างๆ หวั่นเกรงศักยภาพการแข่งขันของจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ ที่เป็นประเทศมหาอำนาจของโลก มีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจมาก ดังนั้นหลายประเทศจึงเริ่มมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีขึ้นมา นอกจากเพื่อหวังผลทางด้านการค้าแล้ว ยังเป็นยุทธวิธีที่สำคัญในการสร้างพันธมิตรทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองอีกด้วย

ในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 ที่ผ่านมามีแนวโน้มว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลก มีแนวโน้มในการจัดให้มีการเจรจาระดับทวิภาคีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ¹ เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการส่งออกสินค้า หรือนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ หลายประเทศในเอเชียได้พยายามให้เกิดการเจรจาระดับทวิภาคีมากขึ้น เช่น สิงคโปร์ เนื่องจากว่าประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นประเทศที่มีสภาพเป็นเกาะขนาดเล็ก วัตถุดิบในการผลิตสินค้ามีจำกัด แต่สิงคโปร์สามารถเป็นประเทศที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุดติดลำดับของโลกได้ อันเนื่องมาจากการก้าวกระโดดของการทำเขตการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบการค้าเสรี โดยรัฐบาลขณะนั้นได้ตระหนักถึงกระแสความเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น หากรอการเปิดเสรีตามกรอบการค้าพหุภาคีขององค์การการค้าโลกแล้ว จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่นานมาก ดังนั้นรัฐบาลอดีตนายกฯทักษิณจึงได้เริ่มมีการเจรจาในระดับทวิภาคีมากขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร และขยายตัวทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น หากประเทศไทยสามารถประสบความสำเร็จจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ได้จริง ไม่เพียงแต่จะทำให้ประเทศไทยสามารถเปิดตลาดสินค้าไทยสู่ต่างประเทศง่ายขึ้นเท่านั้น แต่จะช่วยให้การจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นไปโดยง่ายเช่นกัน²

¹ “แนวโน้มการหันขงการค้าเสรี,” แหล่งที่มา: www.thaiFTA.com/thaiFTA/Portals/0/File/roadmap_fta1.ppt#260,4 [2006, June 6]

² ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, “ไทยกับเขตการค้าเสรีระดับทวิภาคี,” ผู้จัดการออนไลน์ (9 มิถุนายน 2546) [online]. แหล่งที่มา: <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2004q1/article2004jan06p3.htm>. [10 มกราคม 2550]

สำหรับในบทนี้จะอธิบายถึงภาพรวมของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนบนกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นความเป็นมาในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน ก่อนและหลังการลงนามสัญญา รวมถึงสาระสำคัญของการเจรจาเขตการค้าไทย-จีน สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดตั้งเขตการค้าเสรี

แม้ว่าประเทศไทยนั้น จะเป็นประเทศหนึ่งที่มีนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศเสรีมาอย่างยาวนาน อย่างเช่น การเข้าร่วมเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) แต่สำหรับการเจรจาระดับทวิภาคีนั้น นับว่าประเทศไทยนั้นยังคงใหม่มากในขณะนั้น (สมัยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน) เนื่องจากว่าประเทศไทยยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเจรจาการค้าระดับทวิภาคีมาก่อน แต่กระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกนั้น ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นทั่วโลก แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่มีขนาดเล็ก แต่ก็ยากที่จะหลบเลี่ยงกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไปได้ ดังนั้นรัฐบาลในขณะนั้นจึงอาศัยกระแสเศรษฐกิจโลกเป็นข้ออ้างหนึ่ง เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศขึ้น

สำหรับหลักเกณฑ์ในการจัดทำเขตการค้าเสรีของ ไทยนั้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้³

1. ควรให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว เนื่องจากอาจมีการเจรจาเพื่อเริ่มลดภาษี หรือเปิดเสรีระหว่างกันก่อน ในเรื่องที่พร้อม (Early Harvest) อย่างที่ประเทศไทยได้ใช้หลักเกณฑ์ข้อนี้กับประเทศจีนเป็นประเทศแรก

2. ควรครอบคลุมมาตรการทางการค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษี (Non Tariff Measures : NTM) เช่น มาตรการการกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า หรือการกำหนดโควตาสินค้านำเข้า เป็นต้น

3. ยึดหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Reciprocity) เกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงสถานะของไทยว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา ในกรณีที่คู่เจรจาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศมหาอำนาจ ไทยควรเรียกร้องความยืดหยุ่นเพื่อให้มีเวลาในการปรับตัวนานกว่า หรือมีภาระผูกพันน้อยกว่า

4. ทำให้กรอบกว้าง (Comprehensive) ครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน รวมทั้งการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ กำหนดให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับระดับพัฒนาของประเทศคู่เจรจา เพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

³FTA FACTBOOK, 6 แห่งที่นำ: <http://www.thaifita.com>. [3 มีนาคม 2550]

5.ควรมีมาตรการป้องกันผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรมภายใน เช่น มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping Measures : ADM)

6.ต้องสอดคล้องกับกฎขององค์การการค้าโลก ซึ่งมีเงื่อนไขให้การเปิดการค้าเสรีครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการอย่างมากพอ สร้างความโปร่งใสและเปิดให้สมาชิกอื่นๆ ตรวจสอบได้

หลังจากที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำเขตการค้าเสรีแล้ว ขั้นตอนจะมีการกำหนดความสำคัญของประเทศที่ไทยจะทำการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีขึ้นมา โดยในขั้นตอนนี้มีหลักการในการเลือกประเทศดังต่อไปนี้⁴

1.ศึกษาขนาดของตลาด และศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศคู่เจรจาว่ามีขนาดหรือศักยภาพเพียงพอต่อการจัดทำเขตการค้าเสรีหรือไม่ เช่น ประเทศอเมริกา จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย เป็นต้น

2.ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศคู่ค้า กับประเทศไทยต้องมีระดับความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงทางการค้ากับประเทศอื่นๆ ในแถบภูมิภาคนั้นๆ ได้

3.ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของประเทศคู่เจรจา รวมถึงปัญหาจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากประเทศคู่เจรจา

4.ศักยภาพในการเป็นประตูการค้า เพื่อขยายการค้าและการลงทุนตลาดใหม่ในภูมิภาคต่างๆ เช่น เปรู ในอเมริกาใต้ เป็นต้น

5.ความพร้อมและเจตนารมณ์ทางการเมือง (Political Will) ของประเทศคู่เจรจาในการทำเขตการค้าเสรี

ในปัจจุบันเกิดการผลักดันให้เกิดการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศต่างๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระดับทวีปของ ไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรกคือกลุ่มประเทศที่ไทยมีศักยภาพที่จะทำการส่งออกได้จำนวนมาก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อเมริกา และอินเดีย

กลุ่มสองคือกลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งวัตถุดิบของไทย เช่น ศรีลังกา บาหลีเรน เปรู เม็กซิโก บราซิล เป็นต้น ขณะเดียวกันประเทศเหล่านี้ก็สามารถรองรับสินค้าไทยบางส่วนได้อีกด้วย

2.2ความเป็นมาก่อนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนบนกรอบของเขตการค้าอาเซียน-จีน

⁴วิบูลย์ถิภรณ์ ร่วมรักณ์, "ข้อตกลงเขตการค้าเสรีของไทยในระดับทวีป." เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องทันทพร้อมหรือยังกับ FTA (๗ ห้องฝึกอบรม 802 ชั้น 8 กรมการค้าต่างประเทศ วันที่ 29 ธันวาคม 2546), หน้า 1-2.

ประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าหรือทางการทูตเป็นระยะเวลายาวนานในประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นความสัมพันธ์ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา สายสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่ขาดสายจนกระทั่งปัจจุบัน จีนดำรงฐานะประเทศพันธมิตร และคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทย มาตลอดระยะเวลาหลายศตวรรษที่ผ่านมา แม้บางช่วงเวลาจะมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อให้การค้าระหว่างไทยและจีนซบเซา เช่น การสิ้นสุดของราชวงศ์แมนจู ซึ่งจีนเปลี่ยนการปกครองสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ หรือการเข้ามาบริหารประเทศของจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ที่เน้นนโยบายรักชาติ เป็นต้น ภายหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยกับจีน ได้ลงนามสนธิสัญญาทางไมตรี มีการแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตและกงสุลระหว่างกันเป็นครั้งแรก ในปี ค.ศ.1947 จนกระทั่งเกิดสงครามเกาหลี ในปี ค.ศ.1950 ไทยงดการทำการค้ากับจีนอีกครั้งตามมติสหประชาชาติ ในความจริงยังปรากฏสินค้าของจีนวางจำหน่ายอยู่ทั่วประเทศ โดยไม่ได้ผ่านทางศุลกากร ต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1975 สมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้มีการรื้อฟื้นสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนอีกครั้ง ยังผลให้การค้าระหว่างไทยกับจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁵

ประเทศไทยและประเทศจีนได้ลงนามในข้อตกลงทางการค้า (Trade Agreement) ระหว่างกันเป็นครั้งแรก เมื่อ 31 มีนาคม 1978 และจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกันทางการค้าไทย-จีน (Joint Trade Committee) เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1978 เพื่อพิจารณามาตรการขยายการค้าระหว่างกัน รวมถึงการกำหนดเป้าหมายทางการค้าร่วมกัน⁶ ตั้งแต่ปีค.ศ.1978 จีนได้เริ่มใช้นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจใหม่ โดยเริ่มหันมาใช้ระบบตลาดเสรี รวมถึงการเปิดประเทศเพื่อต้อนรับนักลงทุนจากต่างชาติที่หลั่งไหลเข้าประเทศ สำหรับนักลงทุนต่างชาติกลุ่มแรกที่ได้เข้ามาลงทุนยังประเทศจีนนั้น คือกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ โดยเครือเจริญโภคภัณฑ์นี้ได้ทะเบียนพาณิชย์จากจีนหมายเลข 001 เมื่อ ค.ศ. 1981 กระทั่งปัจจุบันนี้การร่วมทุนระหว่างประเทศกับจีนนั้น กลุ่มบริษัทที่เข้าไปลงทุนยังประเทศจีนมากที่สุด ก็คือ กลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ นั่นเอง⁷ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยได้สังเกตถึงความสนิทชิดเชื้อ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบริษัทเอกชนไทย และรัฐบาลกลางของจีน หากไม่เช่นนั้นแล้วการเข้าไปทำธุรกิจในจีนเมื่อ ค.ศ.1981 คงมีโอกาสยากเป็นแน่ อีกทั้งปัจจุบันบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ยังเป็นบริษัทอันดับต้น ซึ่งมีการลงทุนยังประเทศจีนมากที่สุด และทางรัฐบาลจีนเข้าร่วมลงทุนมากที่สุดอีกด้วย(ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดในบทที่ 4 ต่อ ไป)

ต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1995 เกิดการเจรจาครั้งแรกใน WTO เรื่องการสมัครเข้าเป็นประเทศสมาชิกของจีน และในวันที่ 7 ธันวาคมปีเดียวกันนั้น จีนได้ส่งมอบคำร้องเข้าเป็นประเทศ

⁵ สุทัศน์ นพรัตน์, คำขายกับจีนไม่ยากอย่างที่คิด (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินฟอร์มีเดีย บัคส์, 2545) หน้า.41-43.

⁶ อ้างแล้วในสุทัศน์ นพรัตน์, หน้า 44-45.

⁷ สุมิสา สุขขี, บทบาทบรรษัทข้ามชาติไทยในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน พ.ศ.2524-2539 (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) หน้า 100-102.

สมาชิก WTO ต่อคณะมนตรี เมื่อคณะมนตรีได้พิจารณาระบบการค้าของจีนได้ระยะหนึ่ง จีนจึงเริ่มต้นเจรจาระดับทวิภาคีกับประเทศสมาชิก WTO ที่สำคัญ อย่างสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีนได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันในการเจรจาทวิภาคีกับสหรัฐฯและสหภาพยุโรป รวมถึงเม็กซิโกในภายหลัง

ในที่สุด สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอันดับที่ 143 ขององค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 2001 การที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกของ WTO นั้น ทำให้ประเทศต่างๆ เกิดความหวุ่นเกรงต่อศักยภาพด้านการแข่งขันของจีน เนื่องจากจีนเป็นประเทศขนาดใหญ่ มีความพร้อมและมีความได้เปรียบทางการตลาดภายใน ไม่ว่าจะเป็นการที่มีประชากรจำนวนมาก แรงงานราคาถูก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนสามารถทำการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ หรือส่งออกต่างประเทศได้ ด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ จึงมีการปรับนโยบายทางการค้าต่างประเทศ หรือกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับมหาอำนาจอย่างจีน ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยได้เริ่มหันไปทำเขตการค้าเสรี หากว่าไทยนิ่งเฉยเสีย อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการค้าระหว่างประเทศได้ ซึ่งการที่จีนสามารถเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกได้นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในแง่บวก และแง่ลบด้วยเช่นกัน ซึ่งในแง่บวก คือทำให้ไทยมีแนวโน้มในการส่งออกไปยังจีนได้มากขึ้นทั้งภาคการเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง สิ่งทอ เป็นต้น ในทางตรงกันข้ามประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งในแง่การค้า และการลงทุน เนื่องจากว่าทั้ง ไทย และจีนก็เป็นคู่แข่งทางการค้าในประเภทสินค้าที่คล้ายคลึงกันอย่างผิด และผลไม่อีกด้วย หรือทั้งคู่ล้วนส่งออกไปยังตลาดเดียวกัน รวมถึงการที่จีนจะกลายเป็นแหล่งลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศที่แพร่หลายมากขึ้น โดยจีนล้วนได้เปรียบจากปัจจัยต่างๆ เช่น การเป็นประเทศที่ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ หรือค่าแรงงานต่ำ เป็นต้น⁹ ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องทำการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยการเริ่มหันมาเจรจาเขตการค้าเสรีกับนานาประเทศ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุน รวมถึงเพิ่มรายได้การส่งออก โดยยกระดับไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 20 ของโลกภายในปี 2005 และสร้างฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ตามนโยบาย Dual Track Policy⁹ ดังนั้นการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Minister's Meeting: AEM) ครั้งที่ 32 ณ จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มมีมติให้มีการศึกษาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนกับเอเชียตะวันออก ได้แก่ อาเซียน-จีน อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-เกาหลี ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2000 นายกรัฐมนตรี จู หรง จี ของจีนได้เสนอในที่ประชุมผู้นำอาเซียน-จีน (ASEAN-China Summit) ให้มีการศึกษาผลกระทบจากการที่จีนจะเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ

⁹กรมเศรษฐกิจพาณิชย์, จีนเข้า WTO : โอกาสและผลกระทบ (กรุงเทพฯ: กรมฯ, 2543), หน้า 13.

⁹Dual Track Policy (นโยบายคู่ขนาน) นโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญแก่การสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจภายในประเทศควบคู่กับการเปิดกว้างสู่เศรษฐกิจโลก

การค้าโลก หรือการเสนอแนะมาตรการที่จะส่งเสริมความร่วมมือ และการรวมกลุ่มของอาเซียน-จีน รวมถึงความเป็นไปได้ในการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนระหว่างกัน

ณ ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมมืออาเซียน-จีน ด้านการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ASEAN-China Joint Committee on trade and Economic Cooperation) ครั้งที่ 3 ในเดือน มีนาคม 2001 ณ กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีมติให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนและจีน ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Expert Group on Economic Cooperation: EGEC) ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการ และตัวแทนจากภาครัฐ โดยทั้งสองฝ่ายได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายในระยะเวลา 10 ปี ฝ่ายอาเซียนได้เสนอแนะแนวให้มีการร่วมมือการลดภาษีสินค้าส่วนแรกก่อน (Early Harvest)¹⁰

ต่อมาวันที่ 6 พฤศจิกายน 2001 ได้มีการจัดการประชุมผู้นำอาเซียน ณ ประเทศบรูไน ซึ่งผู้นำทั้งหลายเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะผู้วิจัยของทั้งสองฝ่ายในเรื่องกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน และจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างกันภายใน 10 ปี โดยให้สิทธิพิเศษต่อประเทศสมาชิกใหม่อาเซียนที่มีการพัฒนาน้อยกว่า คือ กัมพูชา พม่า ลาว และเวียดนาม และมอบให้รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่าย เริ่มเจรจาข้อตกลงภายในต้นปี 2545¹¹ นอกจากนี้ทั้งสองฝ่ายได้กำหนดสาขาการเร่งลดภาษีส่วนแรก (Early Harvest) ไว้ 5 สาขา คือ การเกษตร เทคโนโลยี สารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลงทุน และการพัฒนาผู้นำโขง

การเจรจาเขตการค้าอาเซียน-จีนนั้น ได้มีการลงนามในข้อตกลงกรอบการค้าโดยให้มีการเร่งลดภาษีส่วนแรก สำหรับสินค้าเกษตร 8 กลุ่ม (HS01-HS08)¹² ให้เหลือ 0% ภายในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2003 ได้แก่

- HS 01 คือ สัตว์มีชีวิต
- HS 02 คือ เนื้อสัตว์ และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้
- HS 03 คือ ปลา
- HS 04 คือ ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก
- HS 05 คือ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์
- HS 06 คือ ดินไม้
- HS 07 คือ พืชผักที่บริโภคได้
- HS 08 คือ ผลไม้และถั่วที่บริโภคได้

¹⁰ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (กรุงเทพฯ : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2548) หน้า 41-42.

¹¹ อ้างแล้ว, น. 41-42.

¹² "รายละเอียดสินค้าเกษตร 8 กลุ่ม," แหล่งที่มา : <http://www.specthai.org/index.php?lang=th&menu=8&style=journal&jaction=detail&id=364&mc=10&yr=2005> [27 ตุลาคม 2550]

สำหรับการเจรจาการค้าเสรีของสินค้าอื่นๆนั้น มีการตั้งเป้าให้เสร็จก่อน 30 มิถุนายน 2004 โดยเขตการค้าเสรีจะเสร็จสิ้นภายในปี 2010 สำหรับจีนและประเทศ 6 ประเทศเดิม และเสร็จสิ้นปี 2015 สำหรับสมาชิกใหม่อาเซียน 4 ประเทศ¹³

หลังจากการที่เกิดกรอบการค้าเสรีอาเซียน-จีนขึ้นก่อน ต่อมาจึงเกิดการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-จีนในภายหลัง โดยในขั้นการดำเนินการเจรจานั้นเกิดขึ้นสมัย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีสามารถแบ่งช่วงเวลาในการเจรจาและจัดตั้งเขตการค้าเสรีได้เป็น 2 ช่วง คือ

2.2.1 ขั้นตอนการดำเนินงานก่อนลงนาม

การเจรจาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนนี้ สามารถแบ่งการดำเนินงานออกได้ 2 กรอบ คือกรอบภูมิภาค ซึ่งอยู่ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน โดยมีไทยเป็นหัวหน้าคณะเจรจาฝ่ายอาเซียน ซึ่งครอบคลุมทั้งการเปิดเสรีสินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ส่วนอีกกรอบหนึ่ง คือกรอบทวิภาคี หรือเขตการค้าเสรีไทย-จีนนั่นเอง ซึ่งกรอบนี้ดำเนินการภายใต้กรอบการค้าเสรีอาเซียน-จีน โดยมีการเร่งให้มีการเปิดเสรีเร็วกว่ากรอบอาเซียน-จีน ทั้งสองกรอบจะดำเนินการในลักษณะคู่ขนานกันไป

สำหรับการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างทั้งสองประเทศ เป็นผลมาจากการที่ผู้นำไทย และผู้นำจีนเห็นพ้องที่จะจัดให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน ในระหว่างการประชุม Boao Forum For Asia ณ ประเทศจีน เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2002 โดยให้เริ่มจากสาขาที่มีความพร้อมก่อน ซึ่งฝ่ายไทยได้เสนอสาขาผักและผลไม้¹⁴ เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งที่ไทยและจีนเป็นคู่แข่งทางการค้าที่สำคัญในรายการผักและผลไม้ รวมถึงตลาดส่งออกของทั้งสองประเทศยังมีความใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก อีกทั้งมูลค่าการซื้อขายหรือมูลค่าการค้าในรายการดังกล่าวก็ไม่สูงมาก หากเปรียบเทียบกับรายการสินค้าประเภทต่างๆ เช่น ข้าว คอมพิวเตอร์ เสื้อผ้า ฯลฯ แต่เพราะเหตุใดทางไทยจึงเลือกที่จะเสนอให้ลดภาษีรายการทั้งสองรายการก่อนรายการอื่นๆ

วันที่ 28 มิถุนายน 2002 ได้เริ่มมีการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-จีน ครั้งที่ 1 ภายหลังจากการประชุมการเจรจาอาเซียน-จีน ครั้งที่ 2 ณ กรุงจาร์กาต้า ประเทศอินโดนีเซีย โดยทั้งสองฝ่ายเห็นร่วมกันว่าเขตการค้าเสรีไทย-จีนจะต้องสอดคล้องกับกรอบอาเซียน-จีน และกฎเกณฑ์ขององค์การค้าโลก รวมถึงระยะเวลาจะต้องเร็วกว่า และรายละเอียดสินค้าที่มากกว่า ดีกว่า การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เพื่อให้ทั้งสองประเทศได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

วันที่ 2 สิงหาคม 2002 เกิดการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-จีน ครั้งที่ 2 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย โดยฝ่ายไทยได้เสนอให้จีนพิจารณาประเด็นต่างๆ เช่น ความร่วมมือด้านการค้าชายแดน ปัญหาการออกใบอนุญาตนำเข้าจากส่วนกลางของจีน การเปิดตลาดบริการด้านการเงิน

¹³ อ้าวแล้ว, น. 41-42.

¹⁴ แหล่งที่มา: http://www.ftamonitoring.org/Thai_china/talk/%CA%B6%D2%B9%D0%A4%C7%D2%C1%A4%D7%BA%CB%B9%, [12 พฤษภาคม 2550]

เป็นต้น ทางฝ่ายจีนได้เสนอประเด็นเรื่องการเจรจาควบคู่กันทั้งระดับอาเซียน-จีน และ ไทย-จีน เป็นการยาก และมุ่งเน้นการเจรจาภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ให้เกิดความสำเร็จไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้ประกาศเปิดการเจรจาไปแล้ว รวมถึงการจัดการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-จีนนั้นควรจัดอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากว่าอาจสร้างความไม่พอใจให้แก่ประเทศอื่นๆ

วันที่ 12-15 กันยายน 2002 ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (MOFTEC) อาเซียนกับคู่เจรจาการค้าครั้งที่ 34 ณ กรุงบันดา เสวี เบกาวัน ประเทศบรูไน โดยรัฐมนตรีพาณิชย์ของไทย และ จีนเห็นพ้องให้มีการขยายการค้าผักและผลไม้ทางภาคเหนือของไทย และทางตะวันตกของจีน โดยผ่านทางแม่น้ำโขง ซึ่งจะช่วยระบายผลไม้ระหว่างกันได้เพิ่มมากขึ้น

วันที่ 22 กันยายน 2002 ได้มีการหารือทวิภาคีระหว่าง พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกฯ กับนายจู หรง จี ในการประชุมเอเชีย-ยุโรป ครั้งที่ 4 ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก โดยทั้งสองประเทศเห็นพ้องในการผลักดันการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนต่อไป จะมีประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการเริ่มจากกลุ่มผลไม้เป็นกลุ่มแรก จากเหตุการณ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยพบว่าแท้จริงแล้วรัฐบาลไทยได้มีความพยายามหลายครั้งในการผลักดันให้ผลไม้ไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศจีนก่อนอยู่แล้ว

วันที่ 13 ตุลาคม 2002 เกิดการประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงพาณิชย์ทั้งสองประเทศ โดยฝ่ายไทยได้เสนอให้การลดภาษีผลไม้เป็นการลดอย่างสมัครใจจากทางไทยและจีน โดยให้เริ่มการลดภาษีเขตการค้าเสรีไทย-จีนเร็วกว่าการลดภาษีของกรอบอาเซียน-จีน 1 ปี แต่ทางจีนนั้นไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าการลดภาษีในกรอบอาเซียน-จีนนั้น จะเริ่มต้นในวันที่ 1 มกราคม 2004 อยู่แล้ว หากเลื่อนเวลาการลดภาษีเป็นภายในปี 2003 คงเป็นไปได้ยาก ขณะเดียวกันทางจีนอยากที่จะให้ความสำคัญกับการเจรจากรอบอาเซียน-จีนมากกว่า

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2003 ไทยได้ส่งร่างกรอบสัญญาเขตการค้าเสรีไทย-จีน (Framework Agreement on Free Trade Area between PRC and Thailand) เพื่อให้จีนพิจารณาเป็นครั้งแรก

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2003 อดีตนายกฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้มีโอกาสเดินทางเยือนประเทศจีน พบปะกับนายจู หรง จี นายกรัฐมนตรีของจีน ไทยยังเน้นย้ำในเรื่องเร่งการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน โดยการลดภาษีผัก และผลไม้ในทันที ซึ่งคราวนี้ทางจีนเห็นด้วย แต่ยังคงเน้นย้ำให้การเจรจาอยู่ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน

วันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2003 จีนมีมติทำขอมรับการลดภาษีผัก และผลไม้ โดยอาศัยกรอบ Early Harvest ของกรอบความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน และทางจีนได้เสนอให้ทั้งสองประเทศไม่เปิดเผยรายละเอียดต่อกันนอก จนกว่าการเจรจารูปแบบการลดภาษีจะแล้วเสร็จ ประมาณเดือนกันยายน 2002 สุดท้ายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ทางไทยได้ส่งร่างสุดท้ายของเขตการค้าเสรีไทย-จีน แก่จีนทางพิจารณา

วันที่ 29 เมษายน 2003 ในการหารือกับนายกรัฐมนตรีเวิน เจีย เป่า สามารถหาข้อสรุปผลการเจรจาว่าทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการเร่งลดภาษีสินค้าประเภทผัก และผลไม้ระหว่างกัน ภายใต้กรอบการลดภาษีกลุ่มแรกของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และในที่สุดทั้งสองประเทศได้มีการลงนามอย่างเป็นทางการเรื่องความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-จีน บนกรอบความตกลงอาเซียน-จีน โดยรัฐมนตรีพาณิชย์ทั้งสองประเทศ ได้แก่ นายอติศัย โพธารามิก และ นายลู ฟุ หยวน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2003 ณ บ้านพักรับรองเดี่ยวหยูไถ (Daioyuthai State House) กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน¹⁵

จากการเรียงลำดับเหตุการณ์ก่อนลงนามการเจรจาเขตการค้าเสรีนั้น พบข้อน่าสงสัยอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น เพราะเหตุใดฝ่ายไทยจึงต้องเสนอให้เปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน ในพิกัด 07-08 เรื่องผัก และผลไม้ก่อน ทั้งๆที่ความจริงแล้ว อีกเพียง 2 เดือนเท่านั้น ก็จะเปิดเขตการค้าเสรีในพิกัด 01-08 ทั้งหมด หรือท่าทีของจีนที่ไม่ค่อยเห็นด้วยในคราวแรกๆ ที่ไทยพยายามเสนอให้ลดภาษีผักและผลไม้ก่อน แต่ครั้ง พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไปเยือนจีนเมื่อปี 2003 ท่าทีของจีนกลับเปลี่ยนไป กลายเป็นยอมรับข้อเสนอเรื่องนี้ของไทยในที่สุด และประเด็นสุดท้ายคือ เพราะเหตุใดจึงต้องเป็นรายการสินค้าผัก และผลไม้ ที่ต้องเปิดเสรีก่อน เพราะแท้จริงแล้วรายการทั้งสองนี้ก็ได้เป็นสินค้าที่ส่งออก หรือนำเข้าลำดับต้นๆ ของทั้งสองประเทศ อีกทั้งตลาดส่งออกของผักและผลไม้ของทั้งสองประเทศก็มีความใกล้เคียงกัน จนอาจจะเรียกได้ทั้งสองมีสภาพคู่แข่งกันมากกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงรู้สึกว่าการค้าเสรีไทย-จีนครั้งนี้ ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างแท้จริง หรืออาจจะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่เข้าร่วมรัฐบาลในขณะนั้นด้วย ซึ่งทางผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นในบทต่อไป

¹⁵ สำนักขอเขียนตะวันออก กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน, (กรกฎาคม 2550)

ตารางที่ 2.1 สรุปลำดับเหตุการณ์การดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน¹⁶

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>การหารือทวิภาคีระหว่าง นายกรัฐมนตรีกับนาย อู หรงจี นายกรัฐมนตรีจีนใน โอกาสที่นายกรัฐมนตรีเดินทาง ไปประชุม Boao Forum For Asia เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2545 ณ เมืองโปเอ๋อ มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน</p> <p>- ในโอกาสเดียวกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้หารือทวิภาคีกับนาย Long Yongtu รัฐมนตรีช่วย MOFTEC (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation) ของจีน</p>	<p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ ไทยกับจีนมีความพร้อมในการเปิดเสรี จึงน่าจะพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน โดยเริ่มจากสาขาที่มีความพร้อมก่อน ซึ่งจะทำให้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน □ นายกรัฐมนตรีจีนเห็นด้วยต่อข้อเสนอนี้ และเห็นว่าน่าจะมีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาศึกษาในโอกาสแรก <p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ จากการที่ผู้นำของทั้งสองฝ่ายได้หารือที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างสองฝ่ายก่อน ฝ่ายไทยได้เสนอฝ่ายจีนพิจารณาการเปิดเสรี โดยเริ่มต้นเป็นรายสาขา (Sectoral approach) เช่น ผลไม้ ก่อน
<p>หนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง พาณิชย์ถึง รมว. MOFTEC ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2545</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ย้ำประเด็นความตกลงเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน

¹⁶ แหล่งที่มา : <http://www.dtn.moc.go.th/fileroom/CABDBE/DRAWER32/GENERAL/DA0000/00000016.doc> [13 กรกฎาคม 2550].

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>การประชุมเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย-จีน ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2545 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย</p> <p>ระหว่างรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ (นายคณิศร นาวานุเคราะห์) กับ Mr. Yi Xiaozhun, DG of MOFTEC ภายหลังการประชุม TNC ครั้งที่ 2</p>	<p>ความเห็นร่วมกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> □ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน จะต้องมีความสอดคล้องกับการเปิดในระดับอาเซียน-จีนและกฎเกณฑ์ของ WTO □ การเปิดเสรีควรมีขอบเขตที่กว้าง (comprehensive) ครอบคลุมทั้งด้านสินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ □ ระยะเวลาจะต้องเร็วและลึกกว่าการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง □ มี Early Harvest <p>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ลดภาษีสินค้าผลไม้เป็น Early Harvest □ เปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยว □ มาตรการด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน □ แก้ไขปัญหาอุปสรรคการค้าและการลงทุน <p>ประเด็นที่จีนเสนอ</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ยกประเด็นข้อกังวลของประเทศอาเซียนที่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนจะต้องคำนึงถึงด้วย
<p>การประชุมเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย-จีน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2545 ณ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย</p> <p>ระหว่างรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ (นายคณิศร นาวานุเคราะห์) กับ Mr. Yi Xiao Zhun DG of MOFTEC ภายหลังการประชุม TNC ครั้งที่ 3</p>	<p>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ไทยเสนอประเด็นสำคัญที่เห็นว่าจะร่วมมือกับจีนได้ ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือด้านการค้าชายแดน เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการค้าชายแดน เรื่องอัตราภาษีชายแดน - ปัญหาการออกใบอนุญาตนำเข้าจากส่วนกลางของจีน - การเปิดตลาดบริการด้านการเงิน <p>ประเด็นที่จีนเสนอให้ไทยพิจารณา</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ไม่ประสงค์ที่จะมีการจัดประชุมอย่างเป็นทางการ เนื่องจากมีข้อกังวลเกี่ยวกับความไม่พอใจของประเทศอาเซียนอื่น □ การเจรจาควบคู่กันทั้งระดับอาเซียน-จีน และ ไทย-จีน เป็นการยาก และประสงค์จะเน้นการเจรจาได้กรอบอาเซียน-จีน ให้เกิดความสำเร็จไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้ประกาศเปิดการเจรจาไปแล้ว □ ข้อเสนอการลดภาษีสินค้า Early Harvest ภายใต้กรอบอาเซียน-จีนได้รวมสาขาที่ไทยให้ความสนใจแล้ว □ จีนเสนอให้ประเด็นที่ไทยยกขึ้นเพื่อเจรจาในกรอบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี เป็นประเด็นปัญหาการค้าทวิภาคีแทน

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>การหารือทวิภาคีระหว่าง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กับนาย Shi Guang Sheng รัฐมนตรี MOFTEC ของจีน ใน ระหว่างการประชุมรัฐมนตรี เศรษฐกิจ อาเซียนกับคู่เจรจาครั้งที่ 34 เมื่อ วันที่ 12-15 กันยายน 2545 ณ กรุง บันดา เสรี เบกาวัน ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม</p>	<p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ เสนอลดภาษีผลไม้ล่วงหน้า พร้อมกับสนับสนุนให้มีการขยายการค้าใน สินค้าสาขานี้ในเขตภาคเหนือของไทยและทางตะวันตกของจีน โดยผ่าน ทางแม่น้ำโขง ซึ่งจะช่วยระบายสินค้าผลไม้ระหว่างกันได้มากขึ้น
<p>การหารือทวิภาคีระหว่างพัน ตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทย กับนายหู หวงจี นายกรัฐมนตรี สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ วันที่ 22 กันยายน 2545 ในการ ประชุมผู้นำเอเชีย-ยุโรป ครั้งที่ 4 ณ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศ เดนมาร์ก</p>	<p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ ผลักดันการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนต่อไป โดยเห็นว่าจะมีประโยชน์ ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการเริ่มจากกลุ่มผลไม้เป็นกลุ่มแรก □ จีนเห็นด้วยกับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น
<p>หนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง พาณิชย์ถึง ร.มว. MOFTEC ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ เชิญคณะเจ้าหน้าที่จีนมาหารือในรายละเอียด
<p>หนังสือร.มว. MOFTEC ถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2545</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ แจ้งว่าในขณะที่จีนให้น้ำหนักในการผลักดันการเจรจาอาเซียน-จีน และ ได้รวมการลดภาษีผลไม้ไว้ใน Early Harvest ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน แล้ว

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงพาณิชย์ไทยและจีน ณ โรงแรม โซฟีเทล เซ็นทรัล พลาซ่า เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2545 ระหว่างรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ (นายคณิศร นาวานุเคราะห์) กับ Mr. Yi Xiaozhun, DG of MOFTEC</p>	<p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ เสนอทางเลือกแก่จีน โดยให้การลดภาษีผลไม้มุ่งเป็นการลดโดยสมัครใจระหว่างไทยและจีน โดยให้เริ่มเร็วกว่าการลดภาษีภายใต้ Early Harvest ของอาเซียน-จีน 1 ปี <p><u>ประเด็นที่จีนเสนอให้ไทยพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ ย้ำว่าการลดภาษีภายใต้ Early Harvest ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ได้รวมการลดภาษีผลไม้ไปแล้ว ซึ่งจะเริ่มลดภาษีตั้งแต่ 1 มกราคม 2004 เป็นต้นไป ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการซ้ำกินไป ในขณะที่ ยากให้มีความสำคัญกับการเจรจาอาเซียน-จีนก่อน □ การเริ่มลดภาษีภายในปี 2003 ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก
<p>รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีหนังสือถึงเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ปัจจุบันไทยส่งออกสินค้าผลไม้ไปจีนเป็นมูลค่าสูง และเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า หากมีการลดภาษีผลไม้ลงค่าเหลือร้อยละ 0 โดยเร็วที่สุด จะทำให้การค้าขายตัวรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นสินค้าที่ทั้งสองประเทศไม่แข่งขันกัน และจีนเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อสูงขึ้นเรื่อยๆ
<p>การหารือทวิภาคีระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กับนาย Shi Guang Sheng รัฐมนตรี MOFTEC วันที่ 23 ตุลาคม 2545 ณ เมืองลอส คาบอส ประเทศเม็กซิโก ในการประชุมรัฐมนตรีเอเปค ครั้งที่ 14</p>	<p><u>ประเด็นที่ไทยเสนอให้จีนพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ ไทยได้ติดตามประเด็นเรื่องการลดภาษี โดยขอให้เริ่มดำเนินการในปี 2003 <p><u>ประเด็นที่จีนเสนอให้ไทยพิจารณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ แสดงความกังวลถึงสถานะลำบากของจีนในการขึ้นเจรจาต่อประเทศสมาชิกอื่น และขอให้หลีกเลี่ยงการอ้างถึง FTA โดยเสนอให้มีการตั้งคณะทำงานร่วมกันเพื่อศึกษาวิธีดำเนินการต่อไป
<p>หนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ถึง รมว. MOFTEC ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ขอรื้อเพื่อเตรียมการสำหรับการหารือระหว่างผู้นำเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน
<p>หนังสือรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ถึง DG Yi Xiaozhun ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ถังร่าง Framework Agreement on Free Trade Area between PRC and Thailand เพื่อให้จีนพิจารณา

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>การหารือทวิภาคีระหว่าง นายกรัฐมนตรีกับนาย หู หงจี้ นายกรัฐมนตรีจีนใน โอกาสที่นายกรัฐมนตรีเดินทาง ไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546</p> <p>ในโอกาสเดียวกันระหว่างงาน เลี้ยงอาหารค่ำร่ว.พาณิชย์ ได้ หารือกับนาย Wei Jianguo รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การค้าต่างประเทศและความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจของจีน (MOFTEC)</p> <p>การหารือระหว่างรอง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ (นาย คณิตสร นาวานุเคราะห์) รอง อธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่าง ประเทศ (นางศรีรัตน์ รัษฐ ปานะ) กับ นาย Yi Xiaozhun ภายหลังงานเลี้ยงอาหารค่ำวัน เดียวกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ไทยเน้นย้ำเกี่ยวกับการเร่งเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-จีน โดยฝ่ายไทย เสนอให้เริ่มต้นลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ทันที □ จีนแสดงความเห็นด้วย และเสนอให้พิจารณาดำเนินการในกรอบความ ตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน □ ขอให้จีนมอบหมายเจ้าหน้าที่หารือ ในรายละเอียดวิธีการดำเนินงานกับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย □ จีนมอบหมายนาย Yi Xiaozhun, Director General, MOFTEC □ จีนเห็นควรดำเนินการตามที่ผู้นำทั้งสองประเทศได้ตกลงกัน □ จีนแสดงความเห็นห่วงต่อผลกระทบที่อาจจะมีต่อการเจรจาอาเซียน-จีน □ ไทยเสนอให้เร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้เป็น subset ภายใต้กรอบ Early Harvest ของความตกลงอาเซียน-จีน ซึ่งจะเป็ Pathfinder ให้กับ อาเซียนอื่น □ ไทยเสนอให้ดำเนินการภายใน 30 เมษายน 2546 โดยเปิดโอกาสให้ อาเซียนอื่นสามารถเข้าร่วมได้ตามความสมัครใจ และความพร้อมของแต่ละ ประเทศ □ จีนรับ ไปพิจารณา
<p>หนังสือรองปลัดกระทรวง พาณิชย์ถึง DG Yi Xiaozhun ลง วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ไทยเสนอร่าง NEW INITIATIVE FOR FAST TRACK LIBERALIZATION BETWEEN CHINA AND THAILAND UNDER ASEAN-CHINA FREE TRADE AREA

ลำดับเหตุการณ์	สรุปผลการประชุม
<p>ในระหว่างการประชุม TNC ได้มีการหารือทวิภาคีระหว่างรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ (นายคณิตสร นาวานุเคราะห์) รองอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (นางศรีรัตน์ รัษฐปานะ) กับ นาย Yi Xiaozhun ในวันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ จีนมีท่าทียอมรับที่ลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ โดยอาศัยกรอบ Early Harvest ของกรอบความตกลงอาเซียน-จีน □ จีนเสนอให้ยกเลิกภาษีภายใน มกราคม 2547 □ ในช่วงเวลานี้ถึงมกราคม 2547 จีนเสนอให้ทั้งสองประเทศไม่เปิดเขตต่อภายนอก จนกว่าการเจรจารูปแบบการลดภาษีภายใต้กรอบอาเซียน-จีนจะแล้วเสร็จ ประมาณเดือนกันยายน 2546
<p>หนังสือรองปลัดกระทรวงพาณิชย์ถึง DG Yi Xiaozhun ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ไทยเสนอ Confidential Draft “Agreement between The People’s Republic of China and The Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff Elimination under The Early Harvest Programme of The Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and CHINA”
<p>หนังสือ (Confidential) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ถึง รว. MOFTEC ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2545</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ขอให้มีการลงนามใน Agreement between The People’s Republic of China and The Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff Elimination under The Early Harvest Programme of The Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and CHINA ภายในมีนาคม 2546

2.2.2 การดำเนินการของภาครัฐ ภายหลังจากการลงนามเขตการค้าเสรี

ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแล้ว ทางกระทรวงพาณิชย์ได้ตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษเคลื่อนที่เร็ว (Special Task Forces: STF) 4 คณะขึ้นมา โดยทั้ง 4 คณะจะทำหน้าที่เกี่ยวกับเร่งเจาะตลาด กระจายสินค้า และแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคทางการค้า ตลอดจนส่งเสริมให้นักลงทุนต่างๆ เข้าไปค้าขายที่ประเทศจีนมากยิ่งขึ้น โดยแต่ละคณะจะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลเมืองต่างๆ ดังนี้¹⁷

คณะที่ 1: ภาคเหนือ ได้แก่ ปักกิ่ง เทียนจิน เหอเป่ย์ ซานซี เหลียวหนิง จีหลิน เหอหลงเจียง และ มองโกลเลียใน

คณะที่ 2: ภาคตะวันออก ได้แก่ เซี่ยงไฮ้ เจียงซู เจ้อเจียง อานฮุย ซานตง

คณะที่ 3: ภาคใต้ ได้แก่ กวางโจว กวางตุ้ง ไห่หนาน กวางสี หูเป่ย์ เจียงซี กุ้ยโจว หูหนาน

ผู้เขียน

¹⁷ แหล่งที่มา: http://www.thaifita.com/ThaiFTA/Portals/0/File/ftastrat_cn.doc. [2007, August 28]

คณะที่ 4: ภาคตะวันตก ได้แก่คุณหมิง ยูนนาน เสฉวน ฉงชิ่ง ซานซี เทอหนาน หนิงเซี่ย หน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็วหรือ STF นั้นได้มีแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่การจัด Study Mission เพื่อสำรวจตลาดเชิงลึก จัดสัมมนาการส่งออกไทย หรือจัดนิทรรศการต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนจีนเริ่มรู้จักสินค้าไทยมากยิ่งขึ้น สินค้าที่เป็นเป้าหมายในการส่งออกได้แก่ ชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าแฟชั่น อาหาร ผลิตภัณฑ์พลาสติก และที่นิยมในขณะนี้คือสปา หรือนวดแผนโบราณ เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาหลังจากจัดตั้งหน่วย STF นี้ จนถึงปี 2005 มีผลการปฏิบัติการดังต่อไปนี้¹⁸

คณะที่ 1: ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2005 มีการจัด Study Mission เพื่อสำรวจตลาดเชิงลึก ไปเมืองต้าเหลียน มณฑลเหลียวหนิง และเมืองชิงเต่า มณฑลซานตง

คณะที่ 2: ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2004 มีการจัด Study Mission ไปยังเซี่ยงไฮ้ เพื่อพบปะกับร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าไทย และเมืองอู่ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง Thailand Market Place รวมทั้งการจัดงาน Thailand Exhibition ที่นครหนานจิง

- ช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2004 ได้จัดสัมมนาผู้ทางการค้าไทยกับจีนแก่ผู้ส่งออกของประเทศไทย
- ในช่วงเดือนมกราคม 2005 ได้จัด Study Mission ครั้งที่ 2 เพื่อประสานงานและติดตามความคืบหน้าในการจัด Export Rally ณ เซี่ยงไฮ้ เมืองอู่ นครหนานจิง
- ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2005 จัด Export Rally เพื่อพบปะเจรจากับผู้นำเข้า

คณะที่ 3: ในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม 2004 จัดงาน In-store Promotion ร่วมกับห้าง Di Yi ที่เมืองไห่โข่ว ในช่วงเดียวกันนี้ยังมีการจัดงาน Advance Mission 2 ครั้ง ไปยังเมืองเซี่ยเหมิน เพื่อพบปะสมาคมผู้ค้าปลีก และหาหุ้นส่วนในการลงทุนร้านอาหารไทย

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2005 จัดงาน Study Mission ทำการศึกษาตลาดเชิงลึกที่เมืองซานซี

คณะที่ 4: ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2004 จัดงาน Study Mission 2 ครั้ง เพื่อทำการศึกษาตลาดเชิงลึกครั้งแรก ที่ตลาดเมืองซีอาน เมืองลาซา เมืองหนิงเซี่ย เมืองชิงไห่ เมืองกานซู ส่วนครั้งที่ 2 นั้นทำการศึกษาตลาดเมืองคุนหมิง เมืองจิงหง เมืองกุ้ยหลิน เมืองเฉินตู นครฉงชิ่ง

วันที่ 12 เมษายน 2004 นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีและสหกรณ์ และนายหลี ฉางเฉียง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงควบคุมคุณภาพและตรวจสอบกักกันโรค (Administration of Quality Supervision and Inspection and Quarantine: AQSIQ) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความ

¹⁸ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, การเตรียมความพร้อมและความโปร่งใสในการทำ FTA ของไทย [Online] แหล่งที่มา :

<http://www.dtn.moc.go.th/fileroom/CABDBE/DRAWER32/GENERAL/DATA0000/0001525.doc> [13 กรกฎาคม 2550].

เข้าใจร่วมกัน ว่าด้วยความร่วมมือสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช โดยทั้ง 2 ประเทศ จะให้การยอมรับมาตรฐานการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรและอาหารร่วมกัน ช่วยลดอุปสรรคการส่งออกสินค้าเขตการค้าเสรีไทย-จีน โดยกรอบความร่วมมือดังกล่าว จะเป็นกรอบดำเนินงานด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารระหว่างไทยกับจีน โดยจะมีการสร้างกลไกการค้าเงินงานแก้ปัญหาด้านมาตรฐานและปัญหาสุขอนามัย พร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานการยอมรับที่เท่าเทียมกันของสินค้าทั้ง 2 ประเทศ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎระเบียบ ด้านมาตรฐานการตรวจสอบรับรองและการกักกัน นอกจากนี้ ทั้ง 2 หน่วยงานจะร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับ และการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่ฝ่ายทราบ ซึ่งหากมีปัญหาทางเทคนิคเกิดขึ้น ประเทศผู้นำเข้าจะต้องพิจารณาปัญหาของสินค้าเป็นรายชนิดเท่านั้น โดยไม่พิจารณาเป็นปัญหาของระบบตรวจสอบของประเทศผู้ส่งออกทั้งระบบ ซึ่งกระทบต่อการส่งออกสินค้าในด้านอื่นๆ ด้วย

ในการเจรจาครั้งนี้ทางจีนได้ออกมายอมรับว่าการเปิดเขตการค้าเสรีกับไทยนี้ทำให้การค้าด้านการเกษตรของจีนขยายตัวมากขึ้น ขณะเดียวกันจีนก็พลอยได้รับสินค้าที่ถูกและมีคุณภาพที่ดีอย่างผลไม้ไทยเช่น ทุเรียน มะม่วง มังคุด ลำไย ด้วย สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ทางจีนจะแก้ปัญหาโดยเร็วและเป็นรูปธรรม ทั้งเรื่องการตรวจพบสารตกค้างจากยาฆ่าแมลงในบางสินค้าทางจีนจะกลับไปประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานทูตไทยประจำกรุงปักกิ่ง เพื่อแก้ไขให้เรียบร้อย¹⁹

เมื่อวันที่ 14-18 กรกฎาคม 2004 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้นำคณะผู้บริหารจากภาครัฐและเอกชนเยือนจีน เพื่อเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างไทยและจีนว่าด้วยความร่วมมือทางการค้า การลงทุนและเศรษฐกิจ (Joint Commission: JC) ประจำปี 2004 ที่ปักกิ่ง ประเด็นหลักในการประชุมคือ การเจรจาแก้ไขปัญหาเขตการค้าเสรีกับจีน โดยมีการตั้งคณะอนุกรรมการด้านการค้าเพื่อเร่งรัดการเปิดเสรีในสินค้าประเภทผัก ผลไม้ ให้รวดเร็วขึ้น และเพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าที่เกิดขึ้น ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ตกลงส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจสอบที่ประเทศผู้ส่งออก และกำหนดให้มี Express Lane ใน 4 เมือง คือเมืองปักกิ่ง เทียนจิน เซียงไฮ้ และกวางโจว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการขนส่งมากยิ่งขึ้น²⁰

28-30 ตุลาคม 2547 นายเกอ จื่อหลงผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงควบคุมคุณภาพและตรวจสอบกักกันโรค (AQSIQ) เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนจีนและนายบรรพต หงษ์ทอง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย ซึ่งผลจากการประชุมทำให้มีการลงนามในพิธีสาร

¹⁹ "ไทย-จีนตกลงยอมรับร่วมมาตรฐานอาหาร," กรุงเทพธุรกิจ (13 เมษายน 2550) แหล่งที่มา: <http://www.ftawatch.org/cgi-bin/content/news/show.pl?1277>.

²⁰ "จีนว่าดีกับตกลงางปม FTA เกลี้ยอุปสรรคให้เสร็จใน 3 เดือน," กรุงเทพธุรกิจ (13 กรกฎาคม 2550).

การส่งออกพืชผัก และผลไม้ของ 2 ประเทศ หลายประการ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชผักและผลไม้ดังต่อไปนี้²¹

(1) การประชุมได้เจรจา และได้ข้อสรุปของพิธีสารข้อมาตรการดำเนินการด้านศัตรูพืช และสารตกค้างต่างๆ ในผลไม้จากไทยไปจีน 5 ชนิด คือ มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วงและทุเรียน และผลไม้จากจีนมาไทย คือ แอปเปิ้ล แพร์ พืชตระกูลส้ม พุทรา และองุ่น ซึ่งได้ลงนามเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2547 มีผลบังคับใช้ภายใน 6 เดือนหลังลงนามในสัญญา

(2) พิธีสารฉบับนี้แก้ไขการจำกัดจำนวนสวนโดยเฉพาะมะม่วงและทุเรียนจากเดิม 2 และ 8 สวนเป็นไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องเป็นสวนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร (รับรองแหล่งผลิต GAP)

(3) ในสินค้าพืชผลไม้อื่นๆ ที่มีการค้าขายกันอยู่แล้วอีก 18 ชนิด นอกเหนือจากที่ระบุในพิธีสารให้ถือปฏิบัติดังเช่นปัจจุบันไปก่อน โดยฝ่ายจีนจะไม่ออกมาตรการพิเศษใดๆ ที่จะเพิ่มอุปสรรคกับการค้าของไทยเพื่อไม่ให้เกิดการชะงักงันทางการค้า ดังนั้น ผู้ประกอบการที่จะส่งผลไม้ 5 ชนิดดังกล่าวควรมีการเตรียมการล่วงหน้า โดยการขอรับรอง โรงบรรจุสินค้า (GMP) รับรองแหล่งผลิต (GAP) จากกรมวิชาการเกษตร เมื่อพิธีสารนี้มีผลบังคับใช้ในเดือน เมษายน 2548 ผลไม้ 5 ชนิดดังกล่าวที่ส่งไปสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องมีฉลากติดกับภาชนะบรรจุ โดยระบุทะเบียนผู้ส่งออก ทะเบียน โรงบรรจุสินค้า และทะเบียนสวน(แหล่งผลิต)

ขณะเดียวกันหลังจากเกิดปัญหาและอุปสรรคในการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน เนื่องจากการทะลักเข้ามาของผักและผลไม้จีนที่ไม่ได้มาตรฐาน และสารพิษตกค้าง ทำให้กรมวิชาการเกษตรได้กำหนดให้มีมาตรการความปลอดภัยด้านพืช 6 มาตรการ คือ 1.มาตรฐานการผลิต 2.มาตรการรับรองคุณภาพ โดยการตรวจสอบสารพิษตกค้าง 3.มาตรการด้านห้องปฏิบัติการวิเคราะห์สารพิษตกค้าง 4.มาตรการออกไปรับรองสารพิษตกค้าง 5.มาตรการด้านกฎหมาย 6.มาตรการตรวจสอบย้อนกลับ

นอกจากนี้ไทยและจีนยังได้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนรับซื้อลำไยอบแห้งประจำปี 2003-2004 โดยที่ฝ่ายไทยจะนำลำไยอบแห้งแลกเปลี่ยนกับสินค้าอุตสาหกรรมประเภทยานเกราะล้อยางที่รัฐจีนผลิตได้ ซึ่งใช้วิธีการค้าต่างตอบแทน (Barter Trade) ระหว่างรัฐต่อรัฐ โดยรัฐบาลจีนได้แต่งตั้งบริษัทฟูเจี้ยน หลงจิง อิมพอร์ต & เอ็กพอร์ต จำกัด เป็นตัวแทนทางการค้าที่จะซื้อขยาลำไยอบแห้งจากไทยในนามรัฐบาลจีน และได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างกระทรวงกลาโหม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนจีน และผู้แทนจากบริษัทฟูเจี้ยนฯ เพื่อทำการตกลงเงื่อนไขและราคาลำไยอบแห้ง²²

²¹ แหล่งที่มา: http://www.dca.go.th/onestop/fs/issue9/issue_9_1.htm. [15 พฤษภาคม 2550]

²² "กรม.อนุมติลำไยแลยกยานเกราะจีน 120 คันมูลค่า 2,000ล้าน," กรุงเทพธุรกิจ(30 เมษายน 2550).

จากข้อมูลข้างต้นเป็นจึงเกิดข้อสงสัยที่ว่าแท้จริงแล้ว การจัดทำเขตการค้าเสรีกับจีนนี้ ทางไทยแทบจะ ไม่มีความพร้อมก่อนเลย เช่นสังเกต ได้จากการการตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษเคลื่อนที่เร็ว (STF) เพื่อศึกษาตลาดในมณฑลต่างๆ ของประเทศจีน หลังเปิดเขตการค้าเสรีไทย-จีน ทั้งที่จริงๆ แล้วควรศึกษาข้อมูลอย่างคึกก่อนเจรจาเขตการค้าเสรีแล้ว หรือเขตการค้าเสรีไทย-จีนนั้น เพราะเหตุใดจึงเปิดเฉพาะพิกัด 07-08 เรื่องผักและผลไม้ก่อน หากจะอ้างว่าสองพิกัดนี้พร้อมก่อน อะไรคือมาตรวัดว่าสองรายการนี้พร้อมก่อน โดยที่รายการอื่นยังไม่พร้อม ทำไมถึงไม่เปิดพร้อมกันทีเดียว เพราะหลังจากเปิดพิกัด 07-08 ไปแล้ว 3 เดือนจึงพบว่า เป็นจุดเกี่ยวของของทางจีนพอดี สร้างรายมหาศาลให้กับทางจีนอีก แล้วนี่หรือคือคำว่า “พร้อม” ของภาครัฐไทย รวมถึงการแก้ปัญหาของเขตการค้าเสรียังไม่ค่อยมีการเตรียมการที่คึกซึ้งเท่าใด การแก้ปัญหาเป็นในลักษณะเฉพาะหน้าเสียมากกว่าเช่น หากเกษตรกรผู้ปลูกหอม กระเทียม ได้รับผลกระทบ ก็จะมีการมอบเงินชดเชยแทนให้ หรือถ้าแย่กว่านั้นก็ปล่อยให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองไป สุดท้ายเมื่อทุนหมด เกษตรกรทั้งหลายจึงต้องเลิกประกอบอาชีพ ไปในที่สุด และการขาดข้อมูล เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ เป็นต้น ซึ่งความไม่พร้อมต่างๆ ของภาครัฐ จึงทำให้เขตการค้าเสรีไทยกับจีน ไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ เนื่องจากว่าไม่ว่าอย่างไรก็จะต้องมีการแทรกแซงจากภาครัฐเรื่อยไป ทำให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ความล่าช้าของภาครัฐก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อภาคเอกชน เช่น ในการส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าของทั้งสองประเทศต้องมีมาตรการรับรองคุณภาพ โดยการตรวจสอบสารพิษตกค้าง และการตรวจรับรองแหล่งผลิตของเกษตรกรตามระบบเกษตรที่ดีเหมาะสม (Good Agricultural Practice: GAP) ซึ่งในปี 2004 นั้น ไทยและจีนได้เริ่มมาตรฐานนี้ แต่ในปัจจุบันพบว่าไทยยังไม่สามารถสร้างมาตรฐานดังกล่าวได้ ขณะที่ทางจีนได้มีมาตรฐาน ChinaGAP เพื่อตรวจสอบพืชผักผลไม้ที่นำเข้ามายังประเทศจีนแล้ว

แนวคิดสำคัญอย่างหนึ่งคือแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์กล่าวไว้ว่า กลุ่มผลประโยชน์หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็น พื้นฐานชีวิต เศรษฐกิจ สังคมที่เหมือนกัน มีผลประโยชน์เหมือนกันหรือคล้ายกันมารวมกัน เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมือง ดังนั้นกลุ่มผลประโยชน์จึงได้แก่กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มสังคมต่างๆ ที่รวมกันเข้า เพื่อพยายามปกป้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน ทั้งนี้เพราะถ้าพึ่งแต่ละคน ไม่สามารถรักษาผลประโยชน์ของตนเองไว้ได้ จึงต้องมารวมกันเพื่อให้เกิดพลังต่อรอง²³ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องราวเขตการค้าเสรีไทย-จีน เนื่องจากว่าหากสังเกตให้ดีพบว่า การเจรจาเขตการค้าเสรี ไทย-จีนนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเจรจาครั้งนี้กลับ ไม่มีส่วนร่วมจากภาคการเกษตรเช่น ตัวแทนจากสมาคมการเกษตรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาครั้งนี้ ทั้งที่พิกัดที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือพิกัด 07-08 (ผักและผลไม้) อีกทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมในการเจรจาเป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และตัวแทนจากภาคเอกชนที่มีส่วนร่วม และผลักดันในครั้งนี้

²³ สุรพล สุยะพรหม, การเมืองกับการปกครองของไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 194-195.

(ผู้วิจัยได้ชี้แจงในบทต่อไป) ประเด็นสำคัญคือการแสดงของภาครัฐที่ขาดความเท่าเทียม โดยภาครัฐพยายามส่งเสริมให้ภาคเอกชนต่างๆ ทำการส่งออกมากยิ่งขึ้น มีการจัดงานนิทรรศการต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและจีน เพื่อให้สินค้าภาคเกษตรของไทยสามารถส่งออกได้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าผู้ที่ภาครัฐส่งเสริมอย่างจริงจัง กลับเป็นกลุ่มธุรกิจเอกชนแทน ดูได้จาก การตั้งหน่วย STF เพื่อหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่กลุ่มธุรกิจเอกชน ให้ความสำคัญพยายามในการช่วยเหลือเกษตรกรไทยทั่วไปไม่สุดท้ายกลายเป็นว่ากลุ่มธุรกิจเอกชนได้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีไทย-จีน ด้วยการส่งออกสินค้าการเกษตรได้มากขึ้นแน่ แต่การพิจารณาว่าเกษตรกรรายย่อยนั้นจะได้รับประโยชน์หรือไม่ ผู้วิจัยคาดว่าคงยากเนื่องจากว่าเกษตรกรรายย่อยทั้งหลายขาดศักยภาพในการแข่งขันกับกลุ่มธุรกิจเอกชน นอกจากนี้เกษตรกรรายย่อยก็ไม่ได้ทำการค้ากับประเทศจีน โดยตรง ดังนั้นแม้เกษตรกรรายย่อยจะได้รับประโยชน์จากเขตการค้าเสรีไทย-จีน ก็คงไม่มากเท่ากลุ่มธุรกิจเอกชนได้รับอยู่ดี

2.3 การลดภาษีทั้งหมดของเขตการค้าเสรีไทย-จีน²⁴

ในการเจรจาเขตการค้าเสรีนั้น แบ่งสาระเป็น 3 ด้าน คือด้านสินค้า ด้านการบริการ และด้านการลงทุน โดยการเจรจานั้น ได้พยายามที่จะลดภาษีของทั้งสามด้านให้เป็น 0% หรือ ลดตามข้อตกลงที่สองประเทศยอมรับ

2.3.1 การลดภาษีสินค้า

- การลดภาษีสินค้าส่วนแรก (Early Harvest) อาเซียนและจีน ได้ตกลงให้มีการลดภาษีส่วนแรก ภายใต้พิกัดอัตราภาษีศุลกากรพิกัดที่ 01-08 ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรก่อน ซึ่งได้เริ่มต้นการลดภาษีในวันที่ 1 มกราคม 2004 และลดภาษีให้เหลือ 0% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2006

การลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest) มีวิธีการลดภาษีเป็นการลดภาษี MFN²⁵ (Most-Favoured Nation Treatment) applied rates โดยแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่มคือ

จีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ

กลุ่ม 1 สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 15%

กลุ่ม 2 สินค้าที่มีอัตราภาษี 5 - 15%

กลุ่ม 3 สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า 5%

อาเซียนใหม่ 4 ประเทศ

สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่า 30%

สินค้าที่มีอัตราภาษี 15 - 30%

สินค้าที่มีอัตราภาษีต่ำกว่า 15%

สำหรับสินค้าที่มีโควตาภาษี (ตามข้อผูกพัน WTO) การลดภาษี Early Harvest จะจงเฉพาะภายในโควตาเท่านั้น โดยการนำเข้ายังมีโควตาควบคุมปริมาณการนำเข้าอยู่และภาษีนอกโควตายังคงเดิม

²⁴ รุ่งภา บุญระรินทร์, เขตการค้าเสรีไทย-จีน, กรมการค้าต่างประเทศ พจนานุกรม 2550[Online]. แหล่งที่มา :

http://www.dft.moc.go.th/eximcentre/technical/fta_th_cn.htm

²⁵ หลักการปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันอย่างไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยให้สิทธิกับภาคอื่นเป็นพิเศษไม่ได้

สำหรับศุลกากรสำหรับจีนและอาเซียน 6 ประเทศ

	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548
กลุ่ม 1	10 %	5 %	0 %
กลุ่ม 2	5 %	0 %	0 %
กลุ่ม 3	0 %	0 %	0 %

สำหรับการลดภาษีของประเทศอาเซียนใหม่อย่าง เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่าจะ ได้รับความยืดหยุ่นมากกว่าประเทศสมาชิกเดิมของอาเซียน 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และบรูไน) และจีน ทั้งในแง่ระยะเวลาและอัตราเริ่มลดภาษี แต่ทั้ง 4 ประเทศ จะต้องลดภาษี Early Harvest ลงเป็น 0 % ในปี 2553 โดยขอบเขตสินค้า มี 2 ส่วน

- สินค้าเกษตรทุกรายการใน Chapter 01 - 08 ได้แก่ Live Animals, Meat & Edible Meat Offal, Fish Dairy Products, Other Animal Products, Live Trees, Edible Vegetables, and Edible Fruit & Nuts

- สินค้า Specific Products ซึ่งมีผลเฉพาะกับประเทศที่ตกลงกันสองฝ่ายเท่านั้นเช่น ไทยกับจีน ตกลงที่จะนำสินค้าเร่งลดภาษีอีก 2 รายการ คือถ่านหินแอนทราไซค์ และถ่านหินโค้ก เซมิโค้ก อินโดนีเซียกับจีน มีน้ำมันมะพร้าว สบู่ และน้ำตาล เป็นต้น

- การลดภาษีสินค้า (Trade in Goods) นอกเหนือจากสินค้าในการลดภาษีสินค้าส่วนแรก แล้ว การลดภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ต้องให้ครอบคลุมการค้าส่วนใหญ่ (Substantially all Trade in Goods) โดยแบ่งรายการสินค้าเป็น 2 กลุ่ม คือ Normal Track และ Sensitive Track ทั้งนี้ รายการสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามหลักการ WTO ไม่ต้องนำมาลดภาษี วิธีการลดภาษีในสินค้า 2 กลุ่มมีดังนี้

1. Normal Track คือรายการสินค้าปกติ ครอบคลุมเกือบทุกรายการ ที่นอกเหนือไปจาก สินค้าการลดภาษีส่วนแรก ที่เริ่มเปิดเสรีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2004 สำหรับรายการสินค้า ภายใต้ Normal Track จะมีอัตราภาษีสุดท้าย 2 อัตรา คือไม่เกิน 5 % ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2005 และลดเหลือ 0 % ภายในวันที่ 1 มกราคม 2010 สำหรับอาเซียนเดิม และจีน

2. Sensitive Track สินค้าภายใต้กลุ่มนี้ไม่มีการกำหนดวิธีการลดภาษี เพียงแต่กำหนดอัตรา ภาษีสุดท้าย ซึ่งสินค้าอ่อนไหวจะเริ่มลดอัตราภาษีช้ากว่าสินค้าปกติ โดยลดภาษีมาอยู่ที่ไม่เกิน 20% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2012 และจะลดเป็น 0-5% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2018

ในรายการสินค้าอ่อนไหว สามารถแบ่งเป็นสินค้าอ่อนไหว และสินค้าอ่อนไหวสูง โดย ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม และจีนจะต้องจำกัดรายการสินค้าอ่อนไหวสูงไม่เกิน 100 รายการ หรือ 40% ของจำนวนสินค้าอ่อนไหว สำหรับการลดภาษีของสินค้าอ่อนไหวสูงกำหนดให้การลดภาษีอยู่ในอัตราไม่เกิน 50% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2015

2.3.2 ด้านการค้าบริการ คกลงกันให้มีการเปิดเสรีให้ก้าวหน้ามากขึ้น (Progressively Liberalization) เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 5 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการบริการ (GATS) โดยยกเลิกหรือลดมาตรการที่เป็น การเลือกปฏิบัติทั้งหมดระหว่างกัน และห้ามใช้มาตรการที่เป็น การเลือกปฏิบัติใหม่ หรือมาตรการเลือกปฏิบัติที่มากขึ้นกว่าเดิม

2.3.3 ด้านการลงทุน คกลงกันที่จะมีการส่งเสริมการลงทุน การสร้าง Investment Regime ที่แข่งขันเปิดกว้าง และมีความโปร่งใส ได้มีการเพิ่มเติมเรื่องการปกป้องการลงทุน (Protection of Investment) ไว้ด้วย

2.4 สาระสำคัญอื่นๆ ของความตกลงของการค้าสินค้า ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน

สำหรับประชาชนทั่วไปอาจจะเข้าใจว่าการค้าเสรีต่างๆ นั้น คือการลดภาษีสินค้าต่างๆ ให้เหลือ 0% ซึ่งความเข้าใจส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ถูกต้อง แต่ไม่ถูกต้องทั้งหมด เพราะสาระต่างๆ ของกรอบการค้าเสรีนั้น ยังมีรายละเอียดที่มากกว่านั้น สำหรับกรอบอาเซียน-จีน นั้นยังมีสาระอื่นนอกจาก การลดภาษีดังต่อไปนี้²⁶

(1) การประคับประคองสิทธิในการเก็บภาษีภายใน และกฎระเบียบภายใน ประเทศสมาชิก แต่ละประเทศ จะให้การประคับประคองสิทธิในการเก็บภาษี และกฎระเบียบภายใน ต่อสินค้าที่นำเข้า จากประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งครอบคลุมอยู่ในความตกลงและกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้านี้ คือหลังจากการเก็บภาษีนำเข้าแล้ว การเก็บภาษีภายในรวมทั้งกฎระเบียบภายในที่ใช้ต่อสินค้านั้น ต้องไม่แตกต่างจากสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตในประเทศ

(2) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า²⁷ (Rule of Origin) มีการกำหนดกฎสำหรับสินค้าภายใต้ การเปิดเสรีอาเซียน-จีน ดังต่อไปนี้

- ผลิตภัณฑ์ที่ได้มา หรือผลิตขึ้น โดยใช้วัตถุดิบในประเทศนั้นทั้งหมด (Wholly obtained)
- สินค้าที่ผลิตขึ้น หรือ ได้จากในประเทศภาคีสถิต์ส่งออก โดยมีได้ใช้วัตถุดิบของประเทศนั้น ทั้งหมด (Not Wholly Produced or Obtained)

- สินค้าที่มีแหล่งกำเนิดแบบสะสม (Cumulative Rule of Origin) คือวัตถุดิบที่นำเข้ามาผลิต เป็นสินค้านั้น ถูกนำมาจากหลายประเทศเพื่อทำการผลิต วัตถุดิบที่นำมานั้น จะต้องเป็นวัตถุดิบที่ได้ แหล่งกำเนิดในอาเซียน-จีน ก่อนแล้ว และเมื่อรวมกัน วัตถุดิบที่ได้จะต้องไม่น้อยกว่า 40% ของ วัตถุดิบทั้งหมด และวัตถุดิบนั้น ถูกใช้ผลิตในประเทศสมาชิกด้วย

- สินค้าที่มีกฎแหล่งกำเนิดสินค้าเฉพาะของแต่ละสินค้า (Product Specific Criteria) เนื่องจากว่ามีสินค้าบางรายการเช่น เศษซากขนสัตว์ ไม่ตรงกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิด แต่ประเทศ

²⁶ อ้างแล้วใน เขตการค้าเสรีไทย-จีน, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, น.23-25.

²⁷ ดูใน Rules of origin for the ASEAN and China Free trade Area ใน Article

ไทยคิดว่าสินค้าที่เหลือนั้นยังมีมูลค่า และสามารถจำหน่ายได้ ประเทศไทยจึงผลักดันให้เกิดการเจรจาจากแหล่งกำเนิดสินค้าเฉพาะของแต่ละสินค้าสำหรับสินค้าที่ไม่ได้อยู่ในความตกลงเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2005 ใน ASEAN-China Trade Negotiation Committee

(3) การปรับเปลี่ยนแก้ไขสิทธิประโยชน์ ประเทศสมาชิกใดสามารถเจรจาทำความตกลงกับประเทศสมาชิกอื่น เพื่อแก้ไขหรือยกเลิกสิทธิประโยชน์ที่ตนได้ให้ไว้ได้ โดยอาจมีการเจรจาเรื่องการขจัดเซกการแก้ไข หรือการยกเลิกสิทธิประโยชน์ดังกล่าว

(4) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของ WTO ประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรี-จีน จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ WTO รวมถึงเรื่องมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การกีดกันทางการค้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช มาตรการอุดหนุน และตอบโต้การอุดหนุน มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา

(5) การจำกัดปริมาณการนำเข้า และการกีดกันที่ไม่ใช่ทางภาษี ประเทศสมาชิกจะดำเนินการไม่ให้มีการจำกัดปริมาณการนำเข้า ที่ขัดกับกฎของ WTO และแจ้งข้อกีดกันที่มีใช่อีกอื่น เพื่อที่จะยกเลิก โดยประเทศสมาชิกทุกประเทศจะกำหนดกรอบเวลา เพื่อยกเลิกข้อกีดกันที่มีใช่อีกอื่นร่วมกัน

(6) มาตรการป้องกัน (Safeguard Measures) ในกรณีที่มีสินค้าจากประเทศอื่นทะลักเข้ามาในประเทศสมาชิกหนึ่ง จากผลของการเปิดเสรีอาเซียน-จีน และก่อให้เกิดหรือคุกคามที่จะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน สามารถใช้มาตรการปกป้องของการเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนได้

ระยะเวลาที่จะใช้มาตรการปกป้องของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนได้คือ ตั้งแต่วันที่ความตกลงการค้ามีผลบังคับใช้ หรือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2005 จนถึงระยะเวลา 5 ปี หลังจากวันสิ้นสุดของการยกเลิกหรือลดภาษีศุลกากรของสินค้านั้น และหากมีการใช้มาตรการปกป้อง จะใช้วิธีขึ้นอัตราภาษีนำเข้าของสินค้าที่ได้รับผลกระทบให้เท่ากับอัตราภาษีทั่วไปที่เก็บจากประเทศสมาชิก WTO ในช่วงเวลาเดียวกันที่ใช้มาตรการปกป้อง

(7) การเร่งพันธกรณี ประเทศสมาชิกสามารถตกลงกันในการที่จะเร่งรัดการดำเนินการเปิดเสรีการค้าสินค้าให้เร็วขึ้นกว่าที่กำหนดไว้เดิม

(8) ข้อยกเว้นทั่วไป และข้อยกเว้นทางความมั่นคง ประเทศสมาชิกสามารถดำเนินมาตรการที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อปกป้องคุ้มครองชีวิตสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือ พืช สมบัติของชาติ วัฒนธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนการดำเนินการปกป้องความมั่นคงของประเทศ

(9) การยอมรับสถานะ การเป็นระบบตลาดของจีน ประเทศสมาชิกของอาเซียนแต่ละประเทศ ยอมรับสถานะระบบตลาดของจีน และสละสิทธิการใช้มาตรการทางการค้าพิเศษ ที่จีนผูกพันไว้กับ WTO เมื่อเข้าเป็นสมาชิก และเป็นมาตรการที่เป็นประเทศสมาชิก WTO อื่น สามารถ

ใช้กับเงินได้ฝ่ายเดียว คือมาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด ต่อต้านการอุดหนุน (Anti-Dumping and Countervailing Measures) มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures) และมาตรการปกป้องสิ่งทอ

(10) การทบทวนความตกลงการค้าสินค้า รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน และจีน หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง จะทบทวนกรอบ หรือข้อตกลงเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาให้มีการเปิดเสรีการค้าสินค้ามากขึ้น และในปี 2008 ประเทศสมาชิกจะทบทวนรายการสินค้าอ่อนไหว หรือเงื่อนไขการลดภาษีของรายการสินค้าอ่อนไหว

สรุป

ประเทศไทยและประเทศจีนเป็นประเทศที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันดีมาอย่างเนิ่นนาน แม้บางช่วงที่จะการขาดความสัมพันธ์กันบ้าง แต่ก็คงความสัมพันธ์อันดีกระทั่งปัจจุบัน นอกจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างทั้งสองประเทศแล้ว ทั้งไทยและจีนยังคงเป็นคู่ค้าที่สำคัญจากอดีตสู่ปัจจุบันเช่นกัน ภายหลังจากที่จีนได้เริ่มเปิดประเทศ เริ่มมีกลุ่มธุรกิจจากนานาประเทศเริ่มเข้าไปลงทุนยังประเทศจีน ซึ่งกลุ่มแรกที่เข้าไปลงทุนยังประเทศจีนก็คือกลุ่มธุรกิจจากประเทศไทยเอง หลังจากที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ได้ทำการเปลี่ยนแปลงกับนานาประเทศเนื่องจากเกรงกลัวศักยภาพของจีน จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประเทศต่างๆ ได้เริ่มเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดแบบพหุภาคี หรือทวิภาคีก็ตาม สำหรับไทยแล้วได้เริ่มซบซับกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านการค้า จึงได้เริ่มค้นเจอรากการค้าเสรีขึ้น ภายหลังจากที่กลุ่มอาเซียนได้เจรจากับประเทศจีน จึงเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะเปิดเสรีทางการค้ากับจีนเช่นกัน ทั้งสองประเทศได้เจรจากันจนได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่าจะเปิดเสรีทางการค้าผักและผลไม้ในพิกัด 07 และ 08 ทั้งหมด 116 รายการก่อน ในวันที่ 1 ตุลาคม 2003 และเปิดเสรีสินค้าเกษตรทั้งหมดในพิกัด 01-06 ตามมาในวันที่ 1 มกราคม 2004 เป็นข้อสงสัยอย่างยิ่งว่าเพราะเหตุใดจึงต้องมีการเปิดล่วงหน้าสำหรับพืชผักและผลไม้ในพิกัด 07-08 ก่อนล่วงหน้าพิกัดอื่นๆ สองเดือน ทั้งๆที่ช่วงเวลานั้นเป็นเวลาเก็บเกี่ยวของทางจีนพอดี ทำให้เกษตรกรไทยเกิดความเสียหาย หรือหลังจากที่มีการลงนามในสัญญาเขตการค้าเสรีแล้ว จึงมีการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็ว (STF) ขึ้นมา เพื่อศึกษาตลาดของเมืองต่างๆ ทั่วประเทศจีน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความไม่พร้อมของหน่วยงานภาครัฐของไทย ทั้งๆที่หน่วยงานนี้น่าที่จะมีการจัดตั้งก่อนการทำเขตการค้าเสรีตั้งนาน เพื่อที่จะศึกษา หรือวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีนนี้ว่าควรจัดตั้งหรือไม่ หรือควรที่จะมีข้อสัญญาอย่างไร จึงจะได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจอันใดหากประเทศไทย หรือเกษตรกรไทยจะตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนี้ เพราะขนาดภาครัฐยังเพิ่งทำการปรับตัว ภายหลังจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีแล้ว คงยากที่จะให้ประชาชน หรือเกษตรกรทั่วไปปรับตัวได้ในทันที